

Rozhodnutie

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, odbor výkonu štátnej správy (ďalej len „ministerstvo“) ako príslušný orgán štátnej správy podľa § 2 ods. 1 písm. c) zákona č. 525/2003 Z.z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov a § 65 ods. 1 písm. h) a § 83 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), na základe žiadosti Štátnych lesov Tatranského národného parku, 059 60 Tatranská Lomnica (ďalej len „žiadateľ“) zo dňa 9.9.2009, v súlade s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“)

nepovoľuje výnimku

zo zákazov ustanovených § 16 ods. 1 písm. b), § 16 ods. 1 písm. a) v znení § 15 ods. 1 písm. d), § 35 ods. 1 písm. b), § 35 ods. 2 písm. c), § 34 ods. 1 písm. a) zákona. Výnimkou sa nepovoľuje žiadateľovi zasiahnuť do lesných porastov uvedených v tabuľkovom prehľade v prílohe žiadosti žiadateľa na území národných prírodných rezervácií Tichá dolina a Kôprová dolina, aplikovať tam chemické látky, úmyselne rušiť chránené druhy živočíchov, ničiť a poškodzovať ich biotopy a úmyselne ničiť chránené rastliny za účelom spracovania kalamitného dreva.

Odôvodnenie

Dňa 14.9.2009 bolo na ministerstvo doručené podanie žiadateľa o povolenie výnimky z § 16 ods. 1 písm. b) zákona – zasiahnuť do lesného porastu a poškodiť vegetačný a pôdny kryt a § 16 ods. 1 písm. a) v znení § 15 ods. 1 písm. d) zákona – na aplikáciu feromónových odparníkov a repelentov proti ohryzu mladých lesných porastov raticovou zverou. Žiadosť žiadateľ doplnil listom dňa 24.9.2009, kde požiadal aj o povolenie výnimky z § 34 ods. 1 písm. a) zákona – poškodiť, ničiť, trhať, vykopávať, vyrezávať, ako aj zbierať chránenú rastlinu v jej prirodzenom areáli vo voľnej prírode, z § 35 ods. 1 písm. b) zákona – rušiť chráneného živočícha v jeho prirodzenom vývine, najmä ho vyrušovať v dobe rozmnožovania, výchovy mláďat, zimného spánku a migrácie a z § 35 ods. 2 písm. c) zákona – ničiť a poškodzovať jeho biotop, najmä obydlie, hniezdo, miesto rozmnožovania, získavania potravy, odpočinku, preperovania alebo zimovania.

K žiadosti vypracovala odborné stanovisko ŠOP SR – Správa Tatranského národného parku č. TANAP/1401/09 zo dňa 20.10.2009, ktoré bolo na ministerstvo doručené dňa 23.10.2009.

S podkladmi rozhodnutia boli oboznámení účastníci konania listom č. 8957/2009-2.2 zo dňa 29.10.2009.

K predloženým podkladom sa vyjadrili FSC Slovensko, SOS/BirdLife, Lesoochranárske zoskupenie VLK, Združenie priateľov hepterofauny, Priatelia Zeme, Sosna, CEEV Živica a Zelený kameň. Občianske združenia v svojich vyjadreniach konštatovali nesúlad podkladov s odborným stanoviskom ŠOP SR – Správy Tatranského národného parku v danej veci. Navrhli k podkladom zaradiť znalecké posudky vypracované v súvislosti so zhodnotením bezzásahového režimu v chránených územiach a ďalšie štúdie, vyjadrenia a stanoviská, ktoré boli vypracované od 19. novembra 2004 a ktoré zaslalo ministerstvu najmä Lesoochranárske zoskupenie VLK.

Ministerstvo vydalo dňa 25.3.2010 rozhodnutie č. 8957/2009-2.1.2 a č. 1813/2010-2.2, ktorým povolilo žiadateľovi vyššie uvedené výnimky zo zákazov ustanovených zákonom.

Po doručení rozhodnutia ministerstva podali voči nemu rozklad Lesoochranárske zoskupenie VLK, zastúpené advokátkou JUDr. Rajtákovou, Priatelia Zeme, CEEV Živica, Zelený kameň, Združenie Slatinka a SOS/BirdLife.

Dňa 23.5.2011 bolo na ministerstvo doručené rozhodnutie ministra životného prostredia Slovenskej republiky č. 7342/2010-7.2 /89/2010-rozkl.) zo dňa 15.2.2011, ktorým zrušil rozhodnutie č. 8957/2009-2.1.2 a č. 1813/2010-2.2 zo dňa 25.3.2010.

Ministerstvo po doručení spisového materiálu začalo konanie oznámením o začatí opätovného konania. Ďalej začalo odstraňovať nedostatky vytknuté v rozhodnutí ministra životného prostredia Slovenskej republiky a skúmať odôvodnenosť žiadosti v zmysle zákona.

K žiadosti si ministerstvo vyžiadalo odborné stanovisko od ŠOP SR. ŠOP SR zaslala odborné stanovisko listom č. ŠOP SR/3193/2011 zo dňa 15.8.2011, ktorý bol na ministerstvo doručený dňa 22.8.2011. V ňom ŠOP SR porasty, ktoré sú predmetom žiadosti rozdelila na dve časti. Na porasty s najvyššou prírodoochranou hodnotou, s vysokou autoregulačnou, autoregeneračnou a autoprodukčnou schopnosťou, ktoré je potrebné bezpodmienečne ponechať bez ľudského zásahu. A na porasty s nižšou prírodoochranou hodnotou, v ktorých by bolo možné spracovať drevnú hmotu (zrezanie, prerezanie, odkôrnenie a odpis dreva pri pni, resp. priblíženie a odvoz alebo asanácia drevnej hmoty) za presne určených podmienok. Tieto žiadateľ v svojom vyjadrení č. F/2011/0182 zo dňa 23.9.2011 podrobil kritike a považuje ich zväčša za nejednoznačné, nevykonateľné alebo priamo v rozpore s platnou lesníckou legislatívou, či s predpismi BOZP.

Listom č. 850/2011-2.2 zo dňa 30.8.2011 ministerstvo oboznámilo účastníkov konania s podkladmi rozhodnutia.

Žiadateľ v svojej odpovedi, ktorá bola doručená na ministerstvo dňa 27.9.2011 na oboznámenie s podkladmi rozhodnutia okrem vyššie uvedeného spochybnil stanovisko ŠOP SR, v ňom uvádzané tvrdenia a opätovne vyjadril svoje presvedčenie, že činnosťou štátnej správy ochrany prírody a krajiny vznikajú ekonomické, socioekonomické a environmentálne ujmy.

Vo vyjadreniach k oboznámeniu s podkladmi rozhodnutia viacerí účastníci konania namietať, že doposiaľ neboli oboznámení s podkladmi rozhodnutia tak ako to vyplýva z rozhodnutia ministra životného prostredia SR č. 7342/2010-7.2 (89/2010-rozkl.) zo dňa 15.2.2011 a tiež neboli oboznámení rozhodnutím o námietkach predpojatosti občianskych združení voči zamestnancom prejednávajúcim

Na základe tejto skutočnosti ministerstvo celý spisový materiál, ktorý bol k dispozícii dal do elektronickej podoby a zverejnil ho na webovej stránke ministerstva. O tejto skutočnosti boli účastníci konania oboznámení listom č. 850/2011-2.2 zo dňa 21.10.2011.

Vzhľadom na skutočnosť, že na ministerstvo nebola doručená doručienka od žiadateľa nebolo možné, či list bol žiadateľovi doručený. Preto ministerstvo reklamovalo nedoručenie doručienky na Slovenskú poštu. Výsledok reklamačného konania bol na ministerstvo doručený dňa 12.10.2011. Podľa neho zásielka bola žiadateľovi doručená 31.10.2011.

Ministerstvo pri rozhodovaní zväžilo nasledovné skutočnosti:

Odumieranie dospelého smrekového lesa v Tatrách po víchrici v novembri 2004 je výsledkom pôsobenia komplexu faktorov. Nepochybne je tu súvislosť s ponechaním extrémneho množstva mŕtveho smrekového dreva atraktívneho pre lykožrúty, hlavne v prírodných rezerváciách. Odumieraniu lesa veľkou mierou iste prispelo aj vytvorenie mnohých kilometrov nových okrajov (porastových stien, ekotonov) prítiahlivých pre podkôrníky a osobitne lykožrúty (hlavné kôrníky podkôrníkov) na veľkej časti územia TANAP-u, nielen v prírodných rezerváciách. Možná

je súvislosť s lokálne vysokou početnosťou lykožrútov pred vetrovou kalamitou vo východnej časti národného parku a tiež s nárastom početnosti lykožrúta smrekového vo východnej časti Tatier v Poľsku po vetrovej disturbancii v roku 2002 (GRODZKI et al. 2006). Na rýchlom postupe lykožrútovej kalamity sa prejavilo aj počasie v rokoch 2006 a 2007 (sucho vo vegetačnom období, vrátane teplotných a zrážkových extrémov) (GRODZKI et al. 2006, ZACH 2008). Zrejmy je vplyv drevinového zloženia lesných porastov (výrazná prevaha smreka) a vekovej štruktúry horského lesa (veľké plochy smrekového lesa nad 60 rokov, prítomnosť smrekových porastov aj podstatne vyššieho veku). Možný je vplyv globálne sa meniacej klímy, kde teoretické modely predpovedajú, najmä vplyvom vyšších teplôt vzduchu, ovplyvnenie populačnej hustoty lykožrúta smrekového priamo – skorším začiatkom rojenia, rýchlejším vývinom a väčším počtom generácií a nepriamo – väčšou dostupnosťou hostiteľských stromov atraktívnych pre lykožrúty (napríklad JÖNSSON et al. 2007).

Uplatňovaním bezzásahového režimu v NPR Tichá dolina a NPR Kôprová dolina nedochádza k zániku špecifickej štruktúry biotopu, jeho funkcie ako aj existenčných podmienok jeho typických druhov. Rovnako nedochádza ani k obmedzovaniu existenčných podmienok pre tu typické druhy, či k obmedzeniu funkcií biotopov. Dochádza k zmene špecifickej štruktúry biotopu a početnosti zastúpenia druhov. Berúc do úvahy, že prirodzená dynamika a zmena je neoddeliteľnou súčasťou cieľov ochrany prírody na území prírodných rezervácií, nemožno takto spôsobenú zmenu štruktúry chápať ako jej negatívne narušenie. Vývojovou zmenou lesného ekosystému sa nemenia funkcie potrebné na dlhodobé zachovanie biotopu. Tým, že na takéto plochy zasiahnuté prírodnými disturbanciami nevlplyva človek, dochádza k úspešnému vývoju, ktorý neznamena zhoršenie funkčnosti lesných biotopov a z dlhodobého pohľadu bude znamenať pozvoľný návrat k lesu so znakmi klimaxového spoločenstva.

Disturbancie (narušenia, poškodenie lesa, kalamity, katastrofy) predstavujú zväčša veľmi rýchle (najmä v častiach s vyšším zastúpením smreka) a významné zmeny v ekosystémoch. Sú spojené hlavne s odumretím starých porastov a sú zákonitou súčasťou vývoja lesného ekosystému. Sú zapríčinené predovšetkým abiotickými činiteľmi (vietor, sneh), po ktorých v lesoch s vyšším zastúpením smreka s určitým časovým odstupom prirodzene nastupujú biotické činitele (hlavne podkôrny hmyz).

V zásade sú po prírodnej disturbancii v lesných porastoch možné dva zásadne odlišné prístupy:

1. aktívny lesnícky manažment – vykonanie náhodnej ťažby, ďalšie nadväzujúce lesohospodárske činnosti (zalesňovanie, vylepšovanie, ochrana mladých porastov, výchovné zásahy),
2. pasívny prístup – ponechanie územia na samovývoj – bezzásahový režim v lesných porastoch.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že asanačné zásahy (včas a dôkladne vykonané) do určitej miery znižujú populačnú dynamiku podkôrneho hmyzu. Nepotvrďuje sa však, že je možné zastaviť gradáciu a úplne eliminovať ďalšie odumieranie stromov. Gradácia (množenie) lykožrútov prebieha v 5-7 ročných cykloch, po ktorých dochádza k výraznému útlmu. Takúto skúsenosť s cyklami významnejšej gradácie lykožrútov v Białowieszkom národnom parku (Poľsko) za posledných rokov dokumentuje Gutowski, 2001, pričom uvádza aj súvislosť s prípadným bojom s lykožrutom. Veľké premnoženie podkôrneho hmyzu sa v Białowieszkom parku v posledných 100 rokoch vyskytlo najmenej 5 krát (1919-1922, 1950-57, 1960-66, 1983-88, 1994-97). Vo všetkých prípadoch došlo k poklesu populácie podkôrneho hmyzu rovnako v obhospodarovaných lesoch ako v národnom parku. Na dĺžku trvania gradácie nemá boj s lykožrutom väčší vplyv. Gradácia sa po 3-4 rokoch zastavuje v prísnych rezerváciách ako aj v okolitých lesoch. Najmä z dlhodobého hľadiska je efekt zásahov sporný. Fragmentácia lesných porastov asanačnou ťažbou vedie jednak k vytváraniu ďalších holín, otváraniu porastových stien, ktoré sú ďalej nachylné na poškodenie vetrom a znova podkôrnym hmyzom.

V biotopoch Tichej doliny a Kôprovej doliny a podobných horských lesoch na Slovensku primárne ovplyvnených vetrom a následne podkôrnikmi prebieha prirodzená obnova lesa často cez formujúce sa porasty jarabiny vtácej, ktorú tu veľkoplošne rozšírili vtáky. V ochrannom plášti prípravného jarabinového lesa sa obnovuje smrek, na viac otvorených miestach aj smrekovec, borovica lesná a pod. Pri „prírodou riadenom spontánnom vývoji“ budú tieto dreviny v procese sukcesie formovať prechodný les smerujúci k štádiu klimaxu za predpokladu, že ho ešte

predtým štruktúrálné výrazne nemodifikuje vietor, lykožrút smrekový, prípadne iný disturbančný faktor.

Spracovanie akejkoľvek kalamity v rámci lesnej rezervácie je umelý zásah, ktorý vážne narušá lesný ekosystém a z prirodzene sa obnovujúceho lesa vytvára holinu závislú na umelom zalesnení. Nespracované kalamity sú naopak lesnými ekosystémami s vysokou regeneračnou schopnosťou, ktoré naďalej nesú podstatné znaky pôvodného lesného ekosystému. Navyše lesný porast, ktorý vzniká prirodzene po narušení, je zmesou drevín listnatých a ihličnatých – vďaka rôznorodosti podmienok nespracovanej kalamity je priestorovo a kvalitatívne diferencovaný a stabilný.

V území, kde ŠOP SR navrhuje povoliť výnimku sa nenachádzajú aktívne chrobačiare. Prípadným spillovaním suchých stromov a následným približovaním by došlo k narušeniu už existujúceho prirodzeného zmladenia. Povolenie výnimky v tomto území by bolo v protiklade napr. s prijatými odporúčaniami z medzinárodnej konferencie v Sielnici pri Zvolene, konanej v dňoch 18. až 21. apríla 2005 pod názvom "Strategické zámery manažmentu veternej kalamity". Cieľom seminára bola integrácia prístupu k manažmentu kalamít - zhodnotenie hlavných poznatkov, skúseností a zhodnotenie situácie po veternej kalamite na Slovensku. K podobným záverom sa dospelo aj na medzinárodnej konferencii „Podkórny hmyz, jeho vplyv na lesné ekosystémy v chránených územiach a možnosti štruktúrálnej podpory EÚ pri ochrane prírody a krajiny“, ktorá sa konala 18. – 20.3.2007 v Podbanskom.

Na povolenie výnimky umožňujúcej vykonávanie zakázaných činností v chránených územiach nie je právny nárok. Zákon neustanovuje bližšie podmienky, za ktorých môže byť povolená zakázaná činnosť v chránenom území, a teda správny orgán rozhodnutie vydáva po zvážení všetkých okolností konkrétneho prípadu. Pri rozhodovaní musí konať správny orgán posudzovať, či daným konaním nepríde k takému zásahu do životného prostredia, ktorý nie je v súlade so záujmami ochrany prírody a krajiny v danom území. Správny orgán musí pri svojom rozhodovaní brať do úvahy najmä skutočnosť, či danou činnosťou nebude ohrozený účel, na ktorý bolo chránené územie vyhlásené, najmä aby neprišlo k ohrozeniu chránených druhov rastlín a živočíchov nachádzajúcich sa na jeho území. To znamená, že v každom individuálnom prípade je potrebné skúmať naplnenie odôvodnenosti prípadu pre povolenie výnimky a skúmanie, či z hľadiska ochrany prírody je na zabezpečenie a udržanie priaznivého stavu chráneného územia potrebné prijať určité opatrenia, ktoré budú mať prednosť pred zachovaním súčasného stavu a ochrany prirodzených procesov v nich prebiehajúcich, vrátane procesov rozpadu a prirodzenej obnovy lesných ekosystémov. Doterajšia prax ukázala, že pohľad ochrany prírody a krajiny a ciele lesného hospodárstva v problematike riešenia kalamít v chránených územiach nenachádzajú zhodné riešenia, no v tejto súvislosti je potrebné uviesť, že vzhľadom na skutočnosť, že ide o územie podliehajúcej osobitnej ochrane podľa zákona, prednosť by mali mať postupy zabezpečujúce ochranu lesných ekosystémov rešpektujúce požiadavky ochrany prírody a krajiny.

Na základe uvedeného rozhodlo ministerstvo tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu možno podľa § 61 správneho poriadku podať rozklad do 15 dní odo dňa jeho doručenia na Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava. Toto rozhodnutie nie je preskúmateľné súdom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov pokiaľ nebol vyčerpaný riadny opravný prostriedok.

Mgr. Lenka Jamborová
poverená riadením odboru

Rozhodnutie dostanú:

1. Štátne lesy Tatranského národného parku, 059 60 Tatranská Lomnica
2. JUDr. Iveta Rajtáková, Štúrova č. 20, 042 83 Košice
3. FSC Slovensko, Komenského č. 21, 974 01 Banská Bystrica
4. SOS/BirdLife Slovensko, Mlynské Nivy č. 41, 821 09 Bratislava 2
5. Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica, Vysoká č. 18, 811 06 Bratislava
6. Občianske združenie Zelený kameň, Vihorlatská č. 1416, 069 01 Snina
7. Združenie Slatinka, P.O.Box 67, Ul. Bela IV. č. 6, 960 01 Zvolen
8. Sosna – občianske združenie, Okružná ulica, 044 31 Družstevná pri Hornáde
9. Priatel'ia Zeme – SPZ, Alžbetína č. 53, P.O.Box H-39, 040 01 Košice
10. SWS – Slovak Wildlife Society, Spoločnosť pre výskum, vzdelávanie a spolužitie s prírodou, Belanská č. 574/6, 033 01 Liptovský Hrádok
11. Združenie priateľov herpetofauny, T.Tekela č. 11, 917 01 Trnava
12. Nádej pre Sad Janka Kráľa, Švabinského č. 20, 851 01 Bratislava
13. Občianske združenie Pre Prírodu, M.Turkovej č. 22, P.O.Box 74, 911 01 Trenčín
14. Občianske združenie Tatry, KEMI č. 627,/5, 031 04 Liptovský Mikuláš
15. Klub Strážov, Nábřežná č. 999/13, 017 01 Považská Bystrica

Na vedomie:

1. Krajský úrad životného prostredia, Nám. mieru 2, 080 92 Prešov
2. Obvodný úrad životného prostredia, Partizánska 690/87, 058 01 Poprad
3. ŠOP SR - Správa Tatranského národného parku, 059 41 Tatranská Štrba
4. SIŽP - inšpektorát ŽP, odbor IOPaK, Rumanova 14, 040 00 Košice